

Daniel Cosío Villegas – Ignacio Bernal –
Alejandra Moreno Toscano – Luis González –
Eduardo Blanquel – Lorenzo Meyer

MEXIKÓ RÖVID TÖRTÉNETE

Eötvös József Könyvkiadó
Budapest, 2002

VII. AZ UTOLSÓ ÉVTIZED:

A VÁLSÁG ÉVEI, A LEHETŐSÉGEK ÉVEI

Lorenzo Meyer

Az 1971 és 1980 közötti időszak előzményeit bizonyos értelemben 1868-ban kell keresnünk; abban az esztendőben ugyanis komoly próbát kellett kiállnia az 1910-es forradalomtól örökölt politikai és társadalmi rendszernek. Júliustól októberig Mexikóvárosban a diákság és az oktatók tömeges megmozdulásokat szerveztek, ezt a középiskolák falain belül támadt súlyos összecsapások váltották ki, és csak súlyosbították az erőszakos rendőri intézkedések. Ezzel ugyanis megkérdőjeleződött a rendszer politikai elképzelésének legitimitása, amire 1957–58-tól, a pedagógus- és a vasutasstrájk óta nem volt példa.

Az 1968-as megmozdulás az 1917-es alkotmány demokratikus szellemének tiszteletben tartását követelte, s ez nyíltan ugyan nem volt forradalmi követelés, mégis egyet jelentett a rezsim önkényes, korporatív irányultságának elvetésével. A tiltakozás szintén megkérdőjelezte a gazdasági növekedési modellt, amely a második világháború óta tartó fennállása alatt még tovább fokozta a javak egyenlőtlen elosztását, és képtelen volt megfelelő ütemben munkahelyeket teremteni, amelyek felvehetnék a demográfiai robbanás következtében szaporodó munkaerőt. A gyors iparosítás és a mezőgazdaság korszerűsítése ellenére ez a gazdasági modell tovább erősítette a külföldi függés kötelekeit, ráadásul újabb jellegzetességeket kölcsönzött neki (például a technológia terén). Mindent egybevetve, a 68-as mozgalom nem túl nyíltan, ám nyilvánvaló módon a vegyes gazdasági rendszer főbb jellegzetességei ellen foglalt állást, legalábbis az ellen, ahogy az az utolsó esztendők folyamán működött. A diákok, akik többségükben középosztálybeliek voltak, nem tudták maguk mellé állítani a munkásokat, még kevésbé a parasztságot. A válság alatt e két szektor egyértelműen bizonyította, hogy politikai támaszt jelentenek a rendszernek, amikor elutasították a diákság kormányellenes törekvéseit.

A tiltakozók ellen alkalmazott heves megtorlóssorozat, amely az október másodikán Tlatelolcóban, a Három Kultúra terén végrehajtott mézárálással érte el tetőpontját, véget vetett a diákság „utcai rohamának”. Az egyetemi ifjúság nagy része visszavonult természetes közegébe, az egyetem falai közé, de már sokkal kritikusabban, sokkal tudatosabban szemlélte a rendszert, amit hamarosan a soron következő generáció is örököl már, vagy amiről elemzések születnek, melyek többé-kevésbé rávilágítanak a „homályos pontokra”. Ezzel aztán az ország politikai és gazdasági vezetői sem sütkérezhettek sokáig a győzelem fényében. 1971 és 1980 között valósággal be-robbantak a közéletbe a kritikai észrevételek, melyek a gazdasági növekedésre alapozott fejlesztési modellt és a politikai ellenőrzés önkényes rendszerét bírálták.

A 68-as események következményei nem csupán a „tudatválságra” vagy a „válságtudatra” korlátozódtak. Voltak, akik szerint a megtorlás miatt nincs más alternatíva, mint hogy erőszakra erőszakkal kell válaszolni, és ez többféleképpen is érződött. A hetvenes évek folyamán a gerillaharc általános jelenségnek számított Mexikóban, főleg az évtized első felében. Az ideológiailag szervezettebb városi gerilla az ország fontosabb városaiban működött, a vidéki mindenekelőtt Guerrero területére koncentrálódott, ahol rengeteg helyi problémával küszködtek, és szinte járványszerűnek számított az erőszak. A két csoport próbált közeledni egymáshoz, ám igazából más utat kerestek, s végül az állambiztonsági gépezet szétforgácsolta őket, s ezzel gyakorlatilag lezárult ez az út az ellenzék előtt. 1977-ben, már López Portillo kormánya alatt, a politikai bebörtönzötteknek szánt széles körű amnesztia-rendelettel igyekeztek enyhíteni a művelet politikai súlyát.

Az aktuális mexikói politikai rendszer nemrégiben rugalmasnak mutatkozott a bírálóival szemben: általában a kooptálást választotta a megtorlás helyett. Echeverría elnök adminisztrációja 1971-től lehetőséget nyitott a tárgyalásos megoldások előtt. Echeverría maga is a kritika zászlóvivője lett, és támadta a közelmúlt fejlesztéspárti politikájának filozófiáját és gyakorlatát – ez főleg a „stabilizáló fejlesztésre” igaz –, mivel tudomásul vette és segítette a társadalmi igazságtalanságot. A hatalmi piramis csúcsáról akkor bírálatok hangzottak el azokkal szemben, akik „elárulták a forradalom eszméit”, de bírálták az imperializmust, sőt a kapitalizmust is. A gyakorlatban nem hozott alapvető változásokat ez a retorika – melyben populista, neocardenista színezet is akadt –, igaz ugyan, hogy bizonyos konzervatív berkekben nyugtalanságot váltott ki.

A válaszok, melyeket Echeverría a 68-as eseményekre adott, részben nagyobb juttatásokat jelentettek az egyetemeknek, valamint elfogadták, hovatovább biztatták is a kisebb baloldali szervezeteket, például a Mexikói Dolgozók Pártját és a Dolgozók Szocialista Pártját, továbbá a 68-as események résztvevőinek nagy részét szabadon engedték (akik közül néhányan az államigazgatásba kerültek). Másrészt elhárult az akadály, hogy bizonyos tömegkommunikációs eszközök kritikát gyakorolhassanak. A hatéves ciklus végén az Echeverría-féle „demokratikus nyitás” legfőbb részének tekintett szólásszabadság azonban egyszeriben korlátokba ütközött, amint ezt alátámasztja, hogy 1976-ban eltávolították a legjelentősebb országos lap, az *Excelsior* vezetőit, s ebben jócskán közrejátszott az is, hogy a kormány türelmetlenül szemlélte a független kritika kitartó, mind élesebb észrevételeit. A kritika által meghódított terep azonban, ha korlátozva is, de tovább létezett.

José López Portillo kabinetje 1976-ban, újabb bizalmi válság kellős közepén vette át az irányítást, melyet elsősorban gazdasági és pénzügyi problémák idéztek elő, s jelentősen mérsékeltek a retorika hangnemét, bár a fejlesztéspárti politika kudarcát is elismerték, miközben folytatódott az intézményes és legitim megoldás kutatása a gyenge, ám jól szervezett és aktív ellenzék kérdésében. 1979-ben a pártokról és választási eljárásokról szóló törvény reformján keresztül a rendszer megadta a hivatalos keretet, s az ezzel járó kedvezményeket két baloldali pártnak, a Mexikói Kommunista Pártnak és Dolgozók Szocialista Pártjának, valamint egy jobboldalinak, a Mexikói Demokrata Pártnak. Ezt a lépést törvénymódosítások is követték, hogy a kisebbségi pártok képviselőtét is növelni lehessen a képviselőházban, mégpedig arányos rendszer szerint. Így megnyílt a parlament az ellenzék előtt, bár a kormánypárt, az Intézményes Forradalmi Párt (PRI) a képviselőházban biztosította magának a többséget, a szenátusban pedig az egyeduralmat. Ráadásul az egész kormányzati rendszer és a helyi parlamentek fölött gyakorolt uralmát, mindenekelőtt pedig a helyhatóságoknál lévő óriási többségét senki nem vonta kétségbe. A „politikai reform” néven ismert elképzelés lényege tehát abban áll, hogy korlátozott, ám intézményes utat kell nyitni az ellenzéknek, mégpedig azért, hogy ne érezze magát megfélemlítve, a törvényenkívüliség, az erőszak útjára kényszerítve.

Az évtizedben a politikai válság 1968-tól kezdődik, a gazdasági krízis kiindulópontja azonban 1973–74-re tehető, aztán a hetvenes évek közepén találkoznak. Egyesek már korábban is látták a veszélyt, hogy az importot kiváltó iparosítás, ami a második világháború idején kezdődött, könnyen zsákutcába juthat. A kérdés lényege abban rejlett, hogy a tartós és nem tartós fogyasztási cikkek pótlásának lehetősége idővel rövidül, s meg kell vetni egy összetettebb szakasz alapjait, amely a köztes javak szélesebb skálán történő pótlását és a még kezdetleges tőke javak pótlását tartja szem előtt. Az is kiderült, hogy a gyári termékek exportját is ösztönözni kell; arra kell törekedni, hogy az ipar „kifelé” növekedjen, ezzel megszűnhet a földművelés és állattenyésztés, valamint a bányászat szinte kizárólagos exportfüggése, de a kialakult ipari alap nem volt elegendő, nem működött hatékonyan, és csupán néhány szektorban tudott versenyképesen mozogni a világpiacon.

A világméretű infláció 1973-ban kezdte éreztetni hatását Mexikóban. A következő évtől pedig már állandósult. Az ötvenes évek végétől stabilan tartott árak egyre inkább felfelé szöktek. Az idegenforgalomból származó nettó import- és exportbevétel nem növekedett az import ütemében, ettől a fizetési mérleg deficitje riasztó méreteket öltött: az 1971-es 891 millió dollárról 1975-re 3 milliárd 722 millióra szökkent. Pénzügyi körökben csökkent a magánbefektetések iránti bizalom, és megkezdődött a devizakimenekítés.

Másfelől a kormány a nagy léptékű külföldi eladósodást választotta, s java- részt észak-amerikai és nyugat-európai magánbankokhoz folyamodott, úgy- hogy adósságállománya az 1971-es 4 milliárd 219 millió dollárról 11 milli- árd 612 millióra ugrott 1975-ben. Természetesen ez a stratégia hosszú távon tarthatatlannak bizonyult, hiszen ráadásul az állami szektor növekvő pénz- ügyi deficitje által gerjesztett infláció a pezó erős felértékelését jelentette. Amikor 1976-ban agrárkiszajátításokra került sor, ami sokak szerint elhibá- zott lépés volt, még inkább érezhető lett a banki és pénzügyi gazdaság „dollárosodása”, s fokozottabb ütemben, nyíltan folytatódott a tőke kivonás, sőt még a kisbetétesekre is áttért a pánik. Így aztán elkerülhetetlenné vált, hogy elrendeljék a pezó „lebegtetését” 1976. augusztus 31-én, az azt meg- előző napon, hogy Echeverría kormánya megtette utolsó éves jelentését az unió képviselőháza előtt. A dollárra vetített 12,50 pezós rögzített váltószám azonnal 20 pezó körüli, majd 22,00 körüli értékre ugrott (vagyis ez dollárvi- szonylatban 37,5-ről 43,25 százalékra való esést jelentett).

A körülmények láttán országos és nemzetközi körökben is kezdtek két- ségbe vonni, hogy az alig tíz évvel korábban „mexikói csodának” titulált megoldás keresztülvihető. A politikai és gazdasági életben veszélyes módon eluralkodott a bizalmatlansági légkör. Amikor bejelentették az új szénhidro- gén-lelőhelyek felfedezését, felcsillant a közvetlen megoldás reménye, még ha nem is mélységében kezeli a kialakult válságot: a rendelkezésre álló kő- olaj- és földgáztermék az 1973-as 5 milliárd 400 hordóról 1977-ben 11 milliárdra, 1980-ban pedig 60 milliárdra ugrott. A hatóságok úgy döntöttek, hogy a világpiacon rendkívüli növekedéséből származó előnyöket a Petróleos Mexicanos (Pemex) vállalat élvezheti; a hivatalos terv szerint a hazai energiaszektorban megnövekedett igények kielégítésére elegendő földgáztermelés volt a cél, valamint az exportra termelés, hogy ellensúlyoz- ni tudják a fizetési mérleg hatalmas hiányát – ami az élelmiszer-ipari termé- kek tömeges importja miatt az évtized utolsó esztendőiben kritikussá vált –, mégpedig úgy, hogy ne okozzanak torzulást a gazdaságban azzal, hogy esetleg nem képes megfelelően felhasználni az új energiaforrásokat. A ter- melési „platformnak” vagy célnak tekintett mennyiséget több szempont mérlegelését követően napi 2,7 millió hordóban határozták meg, ami meg- közelítőleg a fele a hazai piacra szánt mennyiségnek, a fennmaradó rész az exportálandó. A cél nem az volt, hogy Mexikó is egy legyen az „olajhatal- mak” közt, hanem hogy az 1938-tól állami tulajdonban lévő kőolajtermelést a mexikói gazdaság jelentős szerkezeti hiányosságainak pótlására használ- ják; egyszóval a munkahelyteremtés gyorsítására, az ipar hatékonyságának elérésére, a közlekedési és hírközlési hálózat bővítésére, az oktatási és szo- cális védelmi rendszer javítására. A kőolajipar felvirágzása mellett meg kell

említenünk a szektorból származó adóbevételek növekvő szabályozását, és a magánipari beruházásainak megerősödését, olyannyira, hogy mire a követ- kező évszázadra kimerülnek a kőolajtermékek, már szilárd, biztos alapokon állhat az ipar és a mezőgazdaság. Ez volt a kormány 1980-ban előterjesztett globális fejlesztési tervének célkitűzése. A nagyszabású projekt sikerére ugyan van esély, ám még nem látszik biztosnak a nyolcvanas évek elején.

A költségvetési bevétel koncentrációja az 1971 és 1980 közötti időszak- ban még hangsúlyozottabb, s ez az inflációnak tulajdonítható; s hogy nem bizonyult elegendőnek az időközben bevezetett sokféle adóreform, továbbá hogy nem történt radikális beavatkozás a gazdaság szerkezeti problémáinak megoldására – ez különösen a nagy mezőgazdasági szektorok alacsony ter- melékenységére igaz. A költségvetés-előirányzási titkárság 1977-es felmé- rése szerint az alacsony jövedelmű családok 50%-a az összjövedelmek 13,5%-ában részesült, a piramis csúcsán elhelyezkedő 10%-ra pedig 46% jutott.

Nincs mit csodálkoznunk azon, hogy az infláció és más, ehhez kapcsoló- dó jelenségek, valamint politikai reform következtében megerősödött ellen- zék nagyobb cselekvési lehetősége kedvezett a független szakszervezeti mozgalmak megerősödésének, melyek közül kiemelhetjük a Független Munkásegységet, az Villamosipari Dolgozók Demokratikus Irányzatát, az Atomenergia-ipari Dolgozók Egységes Szakszervezetét, a Hiteles Munka- frontot, az egyetemek és néhány nagyobb magánvállalat szindikátusát. Min- dazonáltal azt is szem előtt kell tartanunk, hogy a lázadás jelensége miatt tá- volról sem fenyegetett a veszély, hogy a rezsimit elveszítheti az ellenőrzést a munkásmozgalom nagy része felett, amely Munkaparlamenten keresztül szerveződött, s amelynek legfőbb központja továbbra is a Mexikói Dolgo- zók Konföderációja (CMT) volt. Bizonyos súrlódásokra ugyan sor került az Echeverría-kormányal a ciklus hat esztendeje során, a CMT azonban a hi- vatalos párt (PRI), a kormány és a rendszer legszilárdabb pillérjévé vált ezekben az években, mégpedig azért, mert a gazdasági válság hatásai ellené- re is el tudta érni, hogy a dolgozók elfogadják a hatóságok és Nemzetközi Valutaalap által 1976-ban közösen megállapított felső bérhatárt, ami persze elkerülhetetlen is a gazdasági helyzet rövid távon való ellenőrzése és az infláció mérséklése szempontjából.

A szervezetbe tömörülő munkások ellenőrzése csak az érem egyik oldala. Nemrég végzett számítások szerint a szakszervezetbe tömörülő dolgozók száma körülbelül ötmillió. Ha ehhez a számhoz hozzáadjuk az Országos Földműves Szövetséget (CNC), a Népi Szervezetek Országos Szövetségét (CNOP) és a többi szervezetet, amely testületileg tagja a PRI-nek, akkor ki- derül, hogy a munkaerő 50%-a valamilyen szervezethez tartozott. Akik nem

voltak tagok, azok javarészt alulfoglalkoztatottak vagy munkanélküliek, vagyis a hátrányos helyzetűek közé tartoztak. Ha ezek a szektorok képesek lettek volna szervezetbe tömörülni, megfogalmazni a követeléseiket, hogy alkalmazást, lakást, egészségügyi ellátást, munkát, szolgáltatást akarnak, akkor a rendszer szinte tehetetlen lett volna velük szemben. Bizonyos mértékben a PRI saját szervezeteinek és az állam munkájának köszönhető, hogy ezt az űrt kitöltötték viszonylag olcsó programokkal – vidéki munkahelyteremtés, szanálás, bizonyos városi infrastruktúrák megteremtése, a földtulajdonlás szabályozása spontán betelepülések helyszínén, telepés szervezetek létrehozása vagy természetes vezetők kooptálása. Az ellenzéki, különösen a baloldali pártok nem tudtak előretörni ebben az apolitikus, széles tömegben, még úgy sem, hogy a hátrányos helyzetűek eleinte kevés lojalitást érezhettek a rezsim iránt, inkább a status quót tagadók zászlai alá kívánkozhattak.

A hetvenes években a munkanélküliség lett az első számú, országos szinten jelentkező kérdés. Ez részben azzal is magyarázható, hogy az ország népessége gyors ütemben tovább növekedett – 1970-ben 50,6 millió, 1980-ban pedig 70 millió –, hiába vezették be a családtervezési politikát, hiába igyekeztek egyes társadalmi és kulturális szervezetek arra ösztönözni a házaspárokat, hogy a hagyományosnál kisebb létszámú családot tervezzenek. 1975-től elkezdett csökkenni a születési ráta, majd 1980-ra a demográfiai növekedés éves szintű üteme 3,6-ról 2,8%-nál kevesebbre esett vissza.

Mexikó még nem sokkal ezelőtt is mezőgazdasági ország volt, ahol az elmaradott termelési rendszerek a létfenntartó és saját fogyasztásra termelő gazdaságokkal maguk is enyhítették a munkanélküliséget. 1970-re a mexikói lakosság 45%-a mégis 15 ezresnél nagyobb településen él, 1980-ra ez az arány már meghaladja az 50%-ot. Megállíthatatlannak tűnt a vidéki lakosság elvándorlása, ezzel a városok amúgy is súlyos gondjai tovább fokozódtak, főleg Mexikóváros körzetében, melynek lélekszáma az időszak végére eléri 14 milliót, de így van ez Monterrey, Guadalajara és Tijuana, sőt még kisebb városok esetében is, mint Coatzacoalcos vagy Acapulco.

A mexikói lakosság nagy többsége már nem közvetlenül a földeken dolgozott: 1970-ben a munkaerő csupán 40%-a foglalkozott földműveléssel és állattenyésztéssel. Ez egyebek között azt eredményezte, hogy a munkaerőpiacra belépő fiatalok java része az átalakuló ipar vagy a szolgáltatások terén kényszerült munkát keresni; ám ebben a szektorban nagyon lassan nőtt a foglalkoztatottság, a munkaerő iránti kereslet főleg a képzett és félig képzett munkásokra irányult s nem a szakképzetlen, iskolázatlan, vidékről érkezőkre. A nők is nagyobb számban képviseltették magukat a gazdaságilag aktív lakosságban, ezzel is tovább korlátozódott a férfiak munkalehetősége. Másrészt viszont kevés ország tapasztalt olyan gyors növekedést a munkaképes

korú lakosság számában, mint Mexikó, ahol ráadásul nem kellően dinamikus, szerkezetileg kiegyensúlyozatlan gazdasági rendszerbe kellett beilleszkedni.

Az a tény, hogy a közelmúltban szinte mindenki elhagyta a földeket, nemcsak a nagyvárosokba vagy az Egyesült Államokba való elvándorlást ösztönözte, hanem az is előfordult, hogy bizonyos élelmiszerek és nyersanyagok nem a kereslet ütemében kerültek piacra. Ehhez hozzájött még, hogy a mezőgazdaságot nem ösztönözték garantált áras rendszerrel, és a hátrányos helyzetű, népesebb térségek munkafeltételein sem javítottak. Mexikó elvesztette önellátó képességét az élelmiszer-termelésben, tömegesen kényszerült behozni gabonát, tejport, cukrot és más alapvető fogyasztásra szánt terméket. A termelésnövelést elősegítő tulajdonformák körül kialakult öszszecsapás során ismét fellángolt a vita a közösségi földek rendszerét ellenzők és támogatók között. A kormány úgy döntött, hogy nem változtat a földtulajdon vegyes szerkezetén, s ennek inkább politikai, mint gazdasági okai voltak. Akárhogy is, az évtized végére nyilvánvalóvá vált, hogy a kormány rendkívüli erőfeszítéseket igyekszik tenni, hogy újjáélessze a mezőgazdaságot: bizonyos élelmiszer-ipari termékek garantált árának növelésével, a jobb földhitelrendszerrel, a gépesítés támogatásával, az állattartó térségek művelés alá vételével, egyszóval hogy a munka és a tőke számára racionális választási lehetőséget kínáló vidéket akart megteremteni. Ezek a politikai lépések egybeestek a nagyszabású, 1980-ban benyújtott tervezettel: a Mexikói Élelmiszeri Rendszer (SAM) elnevezésű projekt célkitűzései közt szerepelt, hogy az élelmiszeri szektorban középtávon az ország visszanyerje a múltban már megvalósult önellátó képességét, hogy javítsa a termékek konzerválását és értékesítését, és növelje a városi és vidéki népesség nagy szektorainak táplálkozási színvonalát.

A külvilágot illetően jelentős változásokat hoz a hetvenes évek időszaka. Mexikó politikája defenzív, bizonyos mértékben passzív természetű volt. A forradalom utáni rendszerek eléggé visszafogottan léptek fel Mexikó nevében a nemzetközi fórumokon. Hivatalba lépésekor, 1970 decemberében Echeverría elnök is érezte, hogy ezt a gyakorlatot kívánja folytatni. Ennek ellenére nem sokkal ezután kormánya lendületesen, új utakon lépett a nemzetközi porondra. A legfőbb ok talán abban keresendő, hogy Mexikó tudatára ébredt, hogy már nem fontos az Egyesült Államok számára, ezért a geopolitikai helyzete ellenére is új lehetőségek után kell nézni a külvilágban. A második világháborút követően ugyan „különleges kapcsolat” volt a két ország között, azonban ez egyre inkább gyengült, amint azt néhány észak-amerikai lépés is jól alátámasztja: 1969-ben minden külön értesítés nélkül Washington hirtelen megzavarta a határ menti idegenforgalmat, és kötelezte

Mexikót, hogy lépjen föl erőteljesebben a kábítószer-csempészet ellen; 1971-ben az Egyesült Államok nem vette figyelembe a mexikói kérést, hogy töröljék el az ország termékeire kirótt 10%-os általános adóterhet.

Mivel Mexikó visszafordíthatatlanul negatívnak ítélte az Egyesült Államok magatartását, Echeverría elnök a harmadik világ országai felé való közeledést akarta kezdeményezni, hogy közös erőfeszítéssel kieszközölje a fejlett nemzetektől a gazdasági engedményeket, amelyekre oly sürgős igény volt a függő, periférikus gazdaságokban. Mexikóban fontos volt tudatosítani a fejlődő világban uralkodó életkörülményeket, amelyek egyébként rá is jellemzőek, valamint az előttük álló nemzetközi akadályokat. E döntés meghozatalakor már nem tűnt elővigyázatlátságnak a nacionalista és antiimperialista hagyományok újjáélesztése; Mexikó vezető pozícióra tört, ami azzal ért el csúcspontjára, hogy az ENSZ 1974 decemberében elfogadta az Államok Gazdasági Jogainak és Kötelességeinek Chartáját, melyet Mexikó javasolt, s amely a fejletlen országok többsége által a nemzetközi egyenlőség nevében vallott gazdasági elveket tartalmazta.

Amerikán belüli viszonylatban szemlélve Mexikó elvetette a kétes értékű Amerikai Államok Szervezetét (OEA), ellenben lelkes támogatója volt a Latin-amerikai Gazdasági Rendszer (SELA) létrehozásának, melynek rendeltetése a térség által exportált főbb nyersanyagok árának egyeztetése és védelme, koordinált fellépések támogatása, latin-amerikai multinacionális vállalatok létrehozása volt (Kubát is beleértve), egyebek között a Naviera del Caribe (Karibi Hajózási Vállalat), amelyek képesek felvenni a versenyt a nagy nemzetközi társaságokkal, és csökkenthetik a tengeri szállítás költségeit. Politikai téren Mexikó újraélesztette kapcsolatait a szocialista Kubával, és nyíltan támogatásáról biztosította a Salvador Allende vezette Népi Egység kormányát Chilében; mikor Allendét eltávolították, Mexikó megszakította kapcsolatait a puccsistákkal, és politikai menedékjogot adott a chilei és más latin-amerikai országbeli menekülteknek. 1979-ben Mexikó megszakította diplomáciai kapcsolatait a Somoza-rezsimmel, azután támogatást nyújtott a nicaraguai forradalmi kormánynak.

Belpolitikai vonatkozásban Mexikó igyekezett kissé módosítani a közvetlen külföldi befektetések játékszabályait, és lazítani a függőség kötelékeit. E politika eredménye a technológiaátvételek nyilvántartásáról, a szabadalmak és védjegyek használatáról szóló törvény (1972), és a mexikói beruházások támogatásáról és a külföldi befektetések szabályozásáról szóló törvény (1973).

Az Echeverría-féle adminisztráció nagyobb politikai függetlenség iránti törekvéseinek gazdasági és pénzügyi alapjai nem voltak egészségesek, s az 1976-os krízis nemzetközi úton hirtelen megállásra kényszerítette. López

Portillo kormányának 1977-ben a Nemzetközi Valutaalap és közvetve az Egyesült Államok kezességéért kellett folyamodnia, hogy a bizalom légkörében lehessen intézni az ország gazdasági ügyeit. Mexikó nemzetközi szereplése jelentősen csökkent; azonban az új kőolajlelőhelyek gyors fejlődésének köszönhetően hamar visszaállt a belső növekedési ütem, s a nemzetközi tőkepiacok már nem aggódtak az ország esetleges fizetőképtelensége miatt.

Az Egyesült Államokkal való tárgyalások során ismét felszínre kerültek a feszültségek, ezúttal a földgázfeladás körüli vitában, valamint amiatt, hogy több millió mexikói dolgozik illegálisan az Egyesült Államokban; most azonban a kőolaj szemmel láthatóan új fegyvert adott Mexikó kezébe a tárgyalásokon. Az Egyesült Államokból származó élelmiszerek tömeges behozatala, valamint az illegális vendégmunkások miatt keményedő észak-amerikai politika Mexikó tárgyalási pozíciójának gyenge pontját jelentette, azt azonban nem tudta megakadályozni, hogy Mexikó a kőolaj révén fokozza közép-amerikai jelenlétét – a térség ugyanis hagyományosan észak-amerikai befolyás alatt állt –, mint ahogy azt sem, hogy megerősítse politikai, sőt gazdasági kapcsolatait is Kubával, sem pedig azt, hogy aktívan igyekezzék differenciálni kőolajpiacát, hogy más ipari hatalmakkal is érdekszövetségre lépjen, s hogy újabb ipari technológiákat szerezzen. Mexikó így akart nagyobb rugalmassággal működni a nemzetközi politika színterén.

A hetvenes évek végén Mexikó középhatalmi jellege megerősödni látszott, s az ország igyekezett lazítani a hatalmas északi szomszédjához fűződő kötelékeit. Hosszú távon ez nemcsak akarat kérdése volt, hanem az új irányító csoport képességén is múlt, hogy hogyan tudja megoldani az ország súlyos gondjait: a hatékony gazdaság megteremtését, a mezőgazdaság újjáélesztését, munkahelyteremtést, demokratikusabb politika elősegítését és a társadalmi javak egyenlőbb elosztását, egyszóval a rendszer legitimitásának megerősítését.

